

КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ГУМАНІТАРНОЇ ТА ІНФОРМАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ

РІШЕННЯ

У порядку контролю за виконанням законодавства України у сфері культури, а також з метою отримання актуальної інформації з регіонів щодо розвитку процесів децентралізації, напрацювання ефективних законодавчих механізмів державної культурної політики, зокрема у сферах мистецької освіти, музейної та бібліотечної справи, Комітет з питань гуманітарної та інформаційної політики провів своє виїзне засідання у Волинській області. У засіданні взяли участь керівники місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування Волинської та інших областей, представники мистецьких шкіл, музеїв, бібліотек, а також громадських організацій.

Учасники виїзного засідання зауважили, що реформа децентралізації спричиняє нові виклики для збереження і розвитку культурно-мистецьких закладів у регіонах. У процесі створення об'єднаних територіальних громад виникає багато питань щодо статусу закладів культури, процедури їх передачі громадам, системи фінансування закладів, їх нормативно-правового та методичного забезпечення.

У рамках реформи децентралізації утримання культурно-мистецьких закладів повністю покладається на органи місцевого самоврядування. Однак, за експертними оцінками, місцеві бюджети самостійно не спроможні утримати мережу галузі. Замість формування нових можливостей культурного розвитку в регіонах, розкриття економічного потенціалу культури для регіонального розвитку спостерігаються спроби закриття закладів культури радами різних рівнів, що може поглибити кризу доступу до культурних благ. Хоча Законом України «Про добровільне об'єднання територіальних громад» передбачено, що населення ОТГ необхідно забезпечити культурно-мистецькими послугами на рівні не нижчому, ніж ті, що надавалися до створення об'єднаної територіальної громади. Тому збереження і розвиток мережі закладів культури в умовах децентралізації потребує реорганізації моделі її діяльності і диверсифікації джерел фінансування.

Варто також зазначити, що посилюється регіональна диспропорція забезпечення населення об'єктами культурно-мистецької інфраструктури. Громадяни залежно від регіону проживання мають різний рівень забезпечення закладами культури та різні можливості доступу до національної культури (надбань, послуг та продуктів). А значна частина населення громад взагалі позбавлена доступу до культурних послуг.

Враховуючи зазначене вище та з метою формування ефективної державної культурної політики у контексті децентралізації, подолання міжрегіональної фрагментації національного культурного простору, подолання регіональних диспропорцій у доступі громадян України до культурних благ

(товарів і послуг) та створення рівних можливостей доступу до національної культури, припинення культурної ізоляції життя окремих регіонів, налагодження між ними тісної комунікації,

Комітет Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики р е к о м е н д у є:

1. Верховній Раді України:

прискорити роботу й ухвалити проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо відновлення справедливості у питанні оплати праці педагогічним працівникам закладів дошкільної і позашкільної освіти (реєстр. № 2180), внесений народними депутатами України І. Констанкевич та іншими, для поширення на законодавчому рівні передбаченого новою редакцією Закону України «Про освіту» підвищення умов оплати праці педагогічних і науково-педагогічних працівників на педагогічних працівників закладів позашкільної та спеціалізованої мистецької освіти.

2. Верховній Раді України разом з Кабінетом Міністрів України розробити та ухвалити законопроекти щодо:

внесення змін до Закону України «Про культуру», якими зокрема визначити загальні засади надання населенню культурних послуг, функціонування базової мережі закладів культури в нових умовах (можливість органів місцевого самоврядування модифікувати базову мережу за потребами громади тощо), основні засади формування та функціонування культурного округу, системи органів управління у сфері культури та моніторингу реалізації державної культурної політики;

запровадження ефективної моделі меценатської діяльності у культурно-мистецькій сфері;

закріплення принципу соціальної відповідальності окремих галузей бізнесу (алкогольного, тютюнового, лотерейного) шляхом встановлення податкових відрахувань на потреби культурно-мистецької сфери;

засад адміністративно-територіального устрою України, врахувавши аспекти культури як фактора формування одиниць адміністративно-територіального устрою;

уніфікації в українському законодавстві (зокрема у бюджетному і податковому) терміну «мистецька школа», який визначає заклад, що надає початкову мистецьку освіту і належить до спеціалізованих закладів мистецької освіти;

змін до законодавства стосовно створення умов для належного захисту музейних колекцій музеїв закладів вищої освіти шляхом закріплення статусу цих музеїв, віднесення їхніх працівників до кола науково-педагогічних працівників та уніфікації термінології у Законах України «Про вищу освіту» та «Про музеї та музейну справу».

3. Кабінету Міністрів України:

1) розробити і затвердити:

мінімальні стандарти із забезпечення мешканців територіальних громад послугами у галузі культури (зокрема, у сфері мистецької освіти та бібліотек);

Концепцію реформи фінансування системи забезпечення населення культурними послугами, необхідність розробки якої визначена розпорядженням Кабінету Міністрів України «Про затвердження плану заходів щодо реалізації Концепції реформування системи забезпечення населення культурними послугами» від 22.05.2019 р. № 355, та затвердити план заходів з реалізації її завдань;

2) опрацювати та забезпечити в установленому порядку вирішення питань щодо змін до законодавства з метою:

запровадження системи субвенцій і дотацій з державного бюджету, які мають спрямовуватися на забезпечення гарантованого державою для кожного громадянина України обсягу культурно-мистецьких послуг, на розвиток сфери культури і мистецтв окремих об'єднаних територіальних громад;

спрямування коштів субвенції на фінансування адресної компенсації вартості навчання у мистецьких школах для осіб з числа пільгових категорій (зокрема, для дітей із малозабезпечених сімей, дітей з інвалідністю, дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, дітей загиблих військовослужбовців та учасників ліквідації аварії на Чорнобильській АЕС);

забезпечення мінімальної частки видатків від обсягу отриманої місцевими бюджетами базової дотації, яку вони мають спрямовувати на розвиток сфери культури і мистецтва;

передбачення у державному бюджеті України та місцевих бюджетах видатків на закупівлю музеями предметів музейного значення;

напрацювання у проекті Державної стратегії регіонального розвитку України на період до 2027 року індикаторів, що вказують на ефективність культурних послуг в умовах децентралізації;

наближення рівня заробітних плат працівників культури до рівня середніх заробітних плат у державі (шляхом ліквідації розриву між мінімальною заробітною платою та посадовим окладом I тарифного розряду за єдиною тарифною сіткою або шляхом внесення змін до постанови Кабінету Міністрів України від 30.08.2002 № 1298 «Про оплату праці працівників на основі Єдиної тарифної сітки розрядів і коефіцієнтів з оплати праці працівників установ, закладів та організацій окремих галузей бюджетної сфери», встановивши підвищення посадових окладів працівникам культури, посади яких визначені у розділах IV та V додатку 2 постанови);

передбачення повноважень органів місцевого самоврядування, що є засновниками закладів культури, самостійно встановлювати підвищений рівень зарплат у цих закладах, орієнтуючись на встановлені Кабінетом Міністрів України розміри окладів як на мінімальні;

ухвалення, у разі необхідності, загальнодержавної національно-культурної цільової програми розвитку музейної справи та охорони культурної спадщини, нематеріальної культурної спадщини на 2021-2026 рр., із залученням ресурсів від децентралізації;

3) забезпечити розробку та впровадження функціонально та організаційно нових ефективних моделей закладів культури для задоволення потреб різних груп споживачів культурних послуг, зокрема

мультифункціональних центрів надання культурних послуг, які повинні стати однією з головних «магнітних» точок кожного регіону;

4) забезпечити запровадження регіональних програм підвищення кваліфікації працівників органів місцевого самоврядування та працівників культури в умовах децентралізації, продовження консультативно-роз'яснювальної роботи щодо аспектів реалізації реформи децентралізації у сфері культури, в тому числі з питань особливостей передачі закладів культури об'єднаним територіальним громадам, поширення успішних практик управління закладами культури, залучення грантів Українського культурного фонду, механізмів державного фонду регіонального розвитку, субвенцій або донорської допомоги на розвиток інфраструктури громад, зокрема культурно-мистецької тощо.

4. Міністерству культури, молоді та спорту України, Міністерству розвитку громад та територій України, обласним державним адміністраціям забезпечити визначення стандарту доступності закладів культури базової мережі місцевого рівня та стандарту (критерії та показники) якості послуг, що мають обов'язково надаватись закладами культури місцевого рівня.

5. Міністерству культури, молоді та спорту України:

активізувати роботу над проектом Закону України про внесення змін до Закону України «Про музеї і музейну справу» з метою його осучаснення і гармонізації з іншими законами та міжнародними нормами;

сприяти оновленню наявної інфраструктури для надання культурних послуг, провести інвентаризацію та оцінку якісного стану базової мережі закладів культури;

напрацювати системи контролю за повнотою та якістю надання культурно-мистецьких послуг;

розглянути можливість запровадження системи державної підтримки мистецьких шкіл та коледжів шляхом проведення загальнонаціонального конкурсу;

напрацювати й запропонувати для громадського обговорення критерії ефективності роботи мистецької школи, внутрішнього і зовнішнього моніторингу якості початкової мистецької освіти (досягнення учнів мистецьких шкіл, кадрове забезпечення освітнього процесу, наявність достатнього навчального обладнання, сприятливі умови для навчання тощо);

активізувати роботу над Концепцією інклюзивної мистецької освіти з метою покращення доступу осіб з особливими освітніми потребами до початкової мистецької освіти;

продовжувати консультативно-роз'яснювальну роботу з керівниками й викладачами мистецьких шкіл і коледжів щодо питань, які виникають у процесі атестації педагогічних працівників закладів освіти у сфері культури, й доопрацьовувати її механізми з метою підвищення якості та удосконалення системи оцінювання результатів роботи педагогічних працівників;

переглянути Типові норми часу на основні процеси бібліотечної роботи, затверджені наказом Міністерства культури України 29.12.2008 року № 1631/0/16-08, спростити річну звітність по формі 6- НК, затвердити примірну

структуру та примірні штатні розписи центральної бібліотечної системи III-V категорії;

розробити, затвердити та впровадити державну програму комп'ютеризації бібліотек та підключення сільських бібліотечних закладів до мережі Інтернет;

розробити, затвердити та впровадити державну програму, спрямовану на забезпечення бібліотек виданнями державною мовою та дитячою літературою;

опрацювати питання доцільності подальшого використання типових або примірних штатних розписів музеїв, переглянути критерії встановлення категорій музеїв і за результатами, в разі потреби, внести необхідні зміни до відповідних нормативних актів.

6. Міністерству освіти і науки України внести зміни до Положення про інклюзивно-ресурсний центр, доповнивши пункт 1 абзацом такого змісту: «Інклюзивно-ресурсний центр також забезпечує комплексний супровід осіб з особливими освітніми потребами, які навчаються у закладах позашкільної та спеціалізованої освіти, зокрема, в мистецьких школах».

7. Міністерству фінансів України погодити проект наказу Міністерства культури України «Про внесення змін до наказу Міністерства культури і туризму України від 18 жовтня 2005 року № 745», яким передбачається впорядкування умов оплати праці в музейних закладах.

8. Обласним, Київській міській державним адміністраціям:

забезпечити здійснення моделювання перспективної оптимальної базової мережі закладів культури місцевого рівня на основі розробленого стандарту доступності закладів культури у співпраці з Міністерством культури, молоді та спорту України і Міністерством розвитку громад та територій України;

з метою збереження державної частини Музейного фонду України здійснювати координацію та постійний контроль процесів передачі музеїв до окремих територіальних громад, і у разі загрози ліквідації музеїв невідкладно інформувати про це Міністерство культури, молоді та спорту України;

опрацювати питання оптимізації роботи обласних музеїв-методичних центрів в частині здійснення науково-методичної роботи, зокрема надання комунальним музеям відповідної області науково-методичної та практичної допомоги;

сприяти модернізації регіональних методичних служб з метою перетворення їх на регіональні центри накопичення та обміну педагогічним досвідом, змістовного забезпечення процесів атестації педагогічних працівників та ведення регіональної інформаційної бази даних викладачів-методистів.

9. Місцевим органам виконавчої влади та органам місцевого самоврядування:

спрямувати частину доходів місцевих бюджетів на збільшення фонду оплати праці закладів культури, зокрема через запровадження грантових форматів підтримки проектів та ефективних працівників;

сприяти посиленню фінансової автономії, створенню власних бухгалтерій у мистецьких школах, збільшенню можливостей для самостійного розподілу фінансових ресурсів, що надходять від їхньої додаткової освітньої та господарської діяльності;

віднаходити фінансові можливості для запровадження компенсації вартості навчання пільгових категорій громадян у мистецьких школах;

сприяти постійному навчанню та запровадженню тренінгів для керівників і педагогічних працівників з метою підвищення якості кадрового забезпечення мистецьких шкіл;

забезпечувати щорічно виділення додатково 2 % фонду оплати праці відповідно до Закону України «Про освіту» на підвищення кваліфікації педагогічних працівників мистецьких шкіл;

забезпечувати доступ до бібліотечних послуг жителям усіх населених пунктів громади під час реорганізації мережі публічних бібліотек об'єднаних територіальних громад;

сприяти проведенню публічними бібліотеками заходів (зустрічі з письменниками, обговорення громадськістю важливих проблем регіону тощо), які могли б збільшити відвідуваність бібліотек читачами різних вікових категорій;

сприяти бібліотекам, які належать до комунальної власності відповідних територіальних громад, у забезпеченні доступу до мережі Інтернет.

10. Кабінету Міністрів України, центральним та місцевим органам виконавчої влади, органам місцевого самоврядування до 15 травня 2020 року і до 15 листопада 2020 року надати інформацію Комітету Верховної Ради України з питань гуманітарної та інформаційної політики про стан опрацювання та виконання рекомендацій, зазначених у цьому Рішенні.